

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Stobrawy”

***Raport końcowy z warsztatu refleksyjnego
dotyczącego ewaluacji realizacji Lokalnej
Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego
przez społeczność (LSR) Stowarzyszenia
Lokalna Grupa Działania „Dolina
Stobrawy”***

Kluczbork, 25.02.2021

Warsztat refleksyjny odbył się w dniu 25 lutego 2021 roku. Udział w nim wzięli przedstawiciele organów LGD (Zarząd i Rada), pracownicy Biura LGD, beneficjenci, przedstawiciele wnioskodawców, członkowie lokalnych organizacji pozarządowych oraz lokalni liderzy.

Warsztat refleksyjny to element ewaluacji wewnętrznej wprowadzony do realizacji w LGD Wytyczną Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Wytyczna 5/3/2017 z 18 sierpnia 2017 r.). Zgodnie z nią oraz Podręcznikiem Monitoringu i Ewaluacji LSR, na początku każdego roku LGD dokonuje ewaluacji wewnętrznej, której kulminacyjnym punktem jest przeprowadzanie ćwiczeń opartych o analizę i refleksję nad otrzymanymi wynikami mających na celu dokonanie bieżącej analizy procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR. Celem warsztatu jest lepsze zrozumienie osiągniętych rezultatów, zmian otoczenia oraz przewidywanie zagrożeń związanych z realizacją wskaźników, a poprzez to całej Strategii. Rozważania przeprowadzone w trakcie warsztatów mogą być również podstawą do podejmowania decyzji o ewentualnej zmianie kierunku działań.

Program spotkania refleksyjnego:

1. Przywitanie uczestników, przedstawienie informacji o celu spotkania i krótka informacji o LGD.
2. Przedstawienie się poszczególnych uczestników.
3. Prezentacja multimedialna LGD związana z realizacją LSR, zmianami w sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru LGD, stanem realizacji planów przyjętych na poprzednim warsztacie.
4. Praca warsztatowa moderowana (karty clean dynamics, metoda karteczkowa, wywiad pogłębiony). dotycząca zagadnień wynikających z Wytycznej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
5. Prezentacja na temat koncepcji Smart Village.
6. Podsumowanie i zakończenie spotkania.

Spotkanie rozpoczęło się przywitaniem uczestników. Następnie zgodnie z wytycznymi warsztat refleksyjny był kontynuowany przez prezentację zestawień i materiałów przygotowanych przez pracowników Biura LGD, które dotyczyły procesu realizacji LSR, zmianami w sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru LGD i stanem realizacji planów przyjętych na poprzednim warsztacie. Po zakończeniu prezentacji zostały przeprowadzone warsztaty w ramach których analizowano pytania wynikające z Wytycznej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zagadnienia omawiane na spotkaniu oraz konkluzje z dyskusji:

1. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?

- 1.1. Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?
- 1.2. Jakie można wskazać przyczyny odstępstw od planu?
- 1.3. Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?

Realizacja finansowa i rzeczowa LSR jest zadowalająca. Realizacja planu naborów również przebiegała zgodnie z planem ustalonym na początku roku ze zmianami związanymi z ogłoszeniem pandemii choroby COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2. Zaplanowane nabory w 2020 roku przełożono na rok 2021.

W ciągu 2020 roku Ministerstwo wydało nowelizację rozporządzenia dotyczącą zmian w realizacji i rozliczaniu umów już podpisanych. Ze względu na pandemię COVID-19 wprowadzono wiele uproszczeń dla beneficjentów realizujących operacje. Pozytywne zmiany zostały przez nich przyjęte z zadowoleniem.

W 2020 roku pojawiły się sygnały o dodatkowych środkach przeznaczonych na realizację celów LSR. W celu zniwelowania zagrożenia związanego ze zwiększeniem wskaźników w ramach celów LSR sugeruje się przeprowadzenie konsultacji społecznych i przesunięcia środków na działania, w których jest duże zainteresowanie, a środki zaplanowane

w ramach tych przedsięwzięć zostały wyczerpane. Wskazano także na potrzebę zrealizowania operacji własnej.

2. W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?

2.1. W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków jest zadowalająca, a w których budzi wątpliwość?

2.2. Jeżeli jakość w pewnych obszarach budzi wątpliwość, czy może odbić się na realizacji celów LSR?

2.3. Co można zrobić, by podnieść jakość wniosków?

Uczestnicy stwierdzili, iż składane wnioski i ich jakość mają bezpośredni wpływ na osiągnięcie wskaźników zaplanowanych w strategii. Wnioski składane przez jednostki samorządu terytorialnego są przygotowywane na wysokim poziomie. Wynika to przede wszystkim z zasobów kadrowych, które specjalizują się w tego typu działaniach. W zależności od wnioskodawcy i jego doświadczenia jakość wniosków składanych w ramach naborów dotyczących przedsiębiorczości jest różna. Mniej doświadczeni wnioskodawcy, lub osoby fizyczne wypełniające samodzielnie wnioski popełniają więcej błędów, natomiast są bardziej świadomi o ich zawartości. Natomiast wnioskodawcy korzystający z profesjonalnych biur konsultingowych, składają lepszej jakości wnioski natomiast często zdarza się, że sam wnioskodawca nie jest świadomy ich zawartości. Należy jednak zauważyć iż jakość wniosków wzrosła, a ilość uzupełnień na etapie weryfikacji w LGD znacznie spadła. Także ilość uzupełnień wysyłanych do wnioskodawców przez UMWO znacznie spadła. Zarekomendowano dalsze zachęcanie beneficjentów do aktywnego udziału w konsultacjach oraz korzystania z doradztwa. Proponowano także aby w dalszym ciągu dbać o wybór wniosków, które w najwyższym stopniu swoją jakością przyczyniają się do osiągnięcia zaplanowanych wskaźników;

3. W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?

3.1. Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?

3.2. Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?

3.3. Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?

Kryteria są generalnie jednoznaczne i obiektywne oraz pozwalają wybrać najlepsze projekty. Zapisy dotyczące niektórych kryteriów wymagają jedynie doprecyzowania tak,

aby nie budziły wątpliwości interpretacyjnych, zarówno pośród członków Rady oraz wnioskodawców. Niektóre grupy wnioskodawców zgłaszają poczucie dyskryminacji ze względu na faworyzowanie, niektórych grup potencjalnych wnioskodawców, np. kobiety wychowujące dzieci do lat 3. Rekomenduje się zmianę kryterium na: osoby wychowujące dzieci do lat 3. Kryterium dotyczące wielkości miejscowości – wskazano że kryterium nie premiuje mieszkańców małych miejscowości, ponieważ na obszarze znajdują się tylko dwie miejscowości nie spełniające kryterium. Uczestnicy zaproponowali podział kryterium: wielkość miejscowości do 500 mieszkańców (2 pkt), wielkość miejscowości od 501 do 5000 mieszkańców (1 pkt), wielkość miejscowości od 5001 mieszkańców (0 pkt.) Zaproponowane zmiany kryteriów, należą uwzględnić podczas opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju i kryteriów wyboru, które będą obowiązywały w przyszłym okresie programowania. Ze względu na zmiany wprowadzone w rozporządzeniu ze względu na pandemię choroby COVID-19 należy zmienić kryteria dotyczące ilości utworzonych miejsc pracy. Po zmianach kryterium to należy usunąć ponieważ nie ma obecnie wymogu do tworzenia miejsc pracy.

4. W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?

4.1. Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?

4.2. Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?

Wybrane oraz realizowane projekty w znacznym stopniu przyczyniają się do osiągnięcia zaplanowanych celów. Niektóre cele i ich wskaźniki zostały już zrealizowane, jednak jak pokazują sygnały płynące od potencjalnych beneficjentów, w dalszym ciągu jest duże zainteresowanie ich realizacją - tworzenie nowych miejsc pracy (podejmowanie i rozwijanie działalności). Dodatkowo niektóre przedsięwzięcia zrealizowano pomimo niewykorzystania wszystkich środków przeznaczonych na ten cel (powstały oszczędności). Nabory w ramach rozwoju przedsiębiorczości (podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej) generują największą ilość wnioskodawców (ponad limit). Nastąpiła zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej w sferze bezrobocia (spadek bezrobocia). Widać

zróźnicowanie potrzeb między poszczególnymi gminami – z gminy Byczyna najmniej osób/instytucji wnioskuje o wsparcie i dofinansowanie. Także mieszkańcy miejscowości, gdzie mieszka mniej niż 500 osób są mniej aktywni. Rekomenduje się realizację konkursów związanych z przedsięwzięciami, które cieszą się największym zainteresowaniem (przesunięcie oszczędności i dodatkowych środków), a w przypadku braku zainteresowania niektórymi przedsięwzięciami, lub oszczędności przy zrealizowanych przedsięwzięciach konieczna jest aktualizacja LSR. Dodatkowe środki przeznaczone na realizację celów LSR, które otrzyma LGD, po konsultacjach społecznych należy przesunąć również na działania, w których jest duże zainteresowanie. Część środków należy przeznaczyć na operację własną. Należy także aktywnie animować mieszkańców do aplikowania o środki.

5. Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?

5.1. Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?

5.2. Jeśli nie, to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?

Przyjęty system wskaźników generalnie dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii. Zbierane dane są wiarygodne, a źródła ich pomiaru trafne. Nie ma potrzeby zmian w zakresie przyjętego systemu wskaźników. Niewykorzystane środki w zrealizowanych przedsięwzięciach należy przesunąć na inne przedsięwzięcia, które cieszą się większą popularnością.

6. Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?

6.1. Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie, by podnieść ich użyteczność?

Procedury naboru projektów, wyboru przez Radę oraz realizacji projektów generalnie są zrozumiałe przez beneficjentów. Dużą w tym zasługą pracowników Biura LGD, którzy pomagają/doradzają beneficjentom. Rozpoczęcie realizacji projektów uzależnione jest od czasu weryfikacji wniosków w Urzędzie Marszałkowskim. Często czas tej weryfikacji jest zdecydowanie dłuższy niż określają to przepisy. Należy lobbować w UM zwiększenie etatów i skrócenie czasu weryfikacji WoPP i WoP. Trudności realizacyjne związane są

z koniecznością przeprowadzenia procedur związanych z uzasadnieniem ceny w postaci zapytań cenowych/ofertowych, szczególnie w związku z długą oceną wniosków i zmianą cen od momentu złożenia wniosku. Trudności budzi również konieczność śledzenia ciągłych zmian przepisów, wytycznych, wzorów dokumentacji aplikacyjnej czy interpretacji dlatego powinna być dostępna pomoc prawna w sprawie zmieniających się ciągle przepisów. W związku z problemami rekomenduje się aby lobbowano w Urzędzie Marszałkowskim przyśpieszenie czasu rozpatrywania wniosków, uproszczenie procedur, co może pozytywnie wpłynąć na szybkość procesu wdrażania LSR. Należy także dalej świadczyć wysokiej jakości pomoc doradczą dla beneficjentów. Należy także dostosować godziny szkoleń i doradztwa do potrzeb beneficjentów. Ze względu na ogłoszenie pandemii choroby COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2 należy wprowadzić na stałe formy elektronicznej konsultacji i szkoleń. Proponowane formy to szkolenia w formie webinarów, a konsultacje za pomocą poczty e-mail.

W ciągu 2020 roku Ministerstwo wydało nowelizację rozporządzenia dotyczącą zmian w realizacji i rozliczaniu umów już podpisanych. Ze względu na pandemię COVID-19 wprowadzono wiele uproszczeń dla beneficjentów realizujących operacje. Pozytywne zmiany zostały przez nich przyjęte z zadowoleniem.

7. Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

Skuteczność działań biura LGD w analizowanych aspektach jest wysoka. Uczestnicy warsztatów uznali, że biuro działa bardzo dobrze i sprawnie. Działania informacyjne oraz promocyjne prowadzone są za pośrednictwem zróżnicowanych kanałów – FB, prasa, lokalne imprezy, strona internetowa. Taki dobór kanałów pozwala na dotarcie do potencjalnych beneficjentów. Skuteczność działań doradczych, animacyjnych oraz informacyjno – promocyjnych jest wysoka. Rekomenduje się w dalszym ciągu utrzymanie szerokich kanałów dystrybucji informacji o LGD i jego działaniach, świadczenie wysokiej jakości działań. Przy obecnej liczbie zadań pożądane byłoby zwiększenie środków na funkcjonowanie LGD oraz aktywizację społeczności lokalnej w celu utworzenia dodatkowego etatu związanego z obsługą tych zadań. Zarekomendowano wprowadzenie

na stałe formy elektronicznej konsultacji i szkoleń. Proponowane formy to szkolenia w formie webinarów, a konsultacje za pomocą poczty e-mail.

8. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?

Rekomendacje:

- należy zintegrować społeczność wokół LGD – wnioskodawcy, beneficjenci, członkowie, potencjalni odbiorcy działań LGD – w celu wymiany doświadczeń, aktywizacji;
- przy obecnej liczbie zadań pożądane byłoby zwiększenie środków na funkcjonowanie LGD oraz aktywizację społeczności lokalnej w celu utworzenia dodatkowego etatu związanego z obsługą tych zadań;
- należy opracować nowe metody pozyskiwania informacji o potrzebach potencjalnych odbiorców;
- należy lobbować uproszczenie procedur rozliczania projektów, prefinansowania projektów, przyspieszenie pracy UM podczas weryfikacji WoPP i WoP;
- ze względu na pandemię COVID-19 należy wprowadzić jak najwięcej rozwiązań umożliwiających kontakt zdalny (webinary, konsultacje mailowe, telefoniczne) by nie narażać zdrowia pracowników jak i samych wnioskodawców.

Podsumowanie i zakończenie spotkania.

Spotkanie zostało zakończone wizją LGD za 5 lat. Uczestnicy wskazali, że LGD za 5 lat powinno posiadać nowych partnerów (z dziedziny biznesu, instytucji publicznych) w celu wsparcia realizacji celów statutowych na podstawie współpracy. Stowarzyszenie powinno posiadać nowa siedzibę, która była by dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Nowa siedziba powinna odzwierciedlać cele jakie realizuje LGD. LGD w przyszłej perspektywie mogło by utworzyć Centrum Produktu Lokalnego wspierające zrównoważony rozwój, ekologiczną produkcję żywności, promocję zdrowego trybu życia, ochronę środowiska. Uczestnicy widzą LGD jako solidną i niezależną finansowo instytucję wspierającą rozwój wolontariatu, obszaru, łączącą ludzi przez sieciowanie i budowanie tożsamości.

Podczas podsumowania zaprezentowano założenia koncepcji Smart Villages, która będzie wdrażana w przyszłym okresie programowania. Idea Smart Villages ma na celu zapewnienie mieszkańcom jak najlepszej przestrzeni do życia i dodatkowo w przypadku inteligentnych wiosek, wyrównać poziom życia z miastami. Postęp technologiczny ma stworzyć tu nowe możliwości dla lokalnych przedsiębiorców, poprawić świadczone usługi i dostęp do nich oraz wzmocnić społeczeństwo obywatelskie.